

Historie farmaceutické výroby v Čechách a na Moravě

G. Hell & Comp. > Galena > IVAX-CR a.s.

Václav Rusek

České farmaceutické muzeum

Periodizace vývoje

- ✦ I. PRAVĚK 1650-1805
recepturní výroba lékárenská
- ✦ II. STŘEDNÍ VĚK 1805-1882
lékárenská nadvýroba
- ✦ III. NOVÝ VĚK 1882-1989
tovární výroba: soukromá, státní
- ✦ IV. SOUČASNOST 1989-2002 >
*mezinárodní tovární výroba
globalizace*

I. PRAVĚK 1650-1805 Lékárna

„U bílého anděla“, Opava, Mezi trhy 4

Vzhled lékárny 1685

Ošetření sv. Šebestiána, asi 1716

LÉKÁRENSKÁ VÝROBA

magistraliter přípravky

Lékárna

„U černého orla“
Benjamin Fragner
Praha III.
Malostranské
náměstí
203

Lékárenská výroba do 1918

- ✦ **1857 B. Fragner Praha**
Balsam Dr. Rosy
- ✦ *až 1930 továrna*
- ✦ J. Fürst Praha
Gastrophan, David-Thé
- ✦ J. F. Král Praha
železité přípravky
- ✦ 1870-79 G. Hell Opava
Bergerova mýdla, extr.
- ✦ 1880 A. Veidl > J. Ferkl >
> K. Vostřebal Praha
extrakta, želat. tobolky

Tovární výroba do 1918

- ✦ 1871 Lučební Kolín;
1920 far. odd.: *Acylypyrin*
1927 Radiumchema
Jáchymov radiofarmaka
- ✦ **1883-85 G. Hell & Comp.**
Opava-galenika, Honthin
- ✦ 1911 Medica Praha
Anginol antibiotikum
- ✦ 1912 R. Heisler Chrast
alkaloidy, Piperazidin
- ✦ 1917 B. Vospálek Praha
koloid thoria, Bevejodin

II. STŘEDNÍ VĚK 1805-1882

Lékárna „U bílého anděla“ Opava

- ✦ Lékárenská nadvýroba
výroba nad recepturní potřebu
- ✦ Výrobně zdatní lékárníci
PhMr Karel KLEMENT
*1782 Brumovice - †185?
1805-1852 činný v lékárně
sběr LČR, výroba GLP, svíček
- PhMr Adolf HANCKE**
*1828 Opava-†1869 Opava
1852-1869 v lékárně: renovace
lékárny a laboratoře, výroba
sodové vody, učitel chemie, autor
knih, soudní znalec

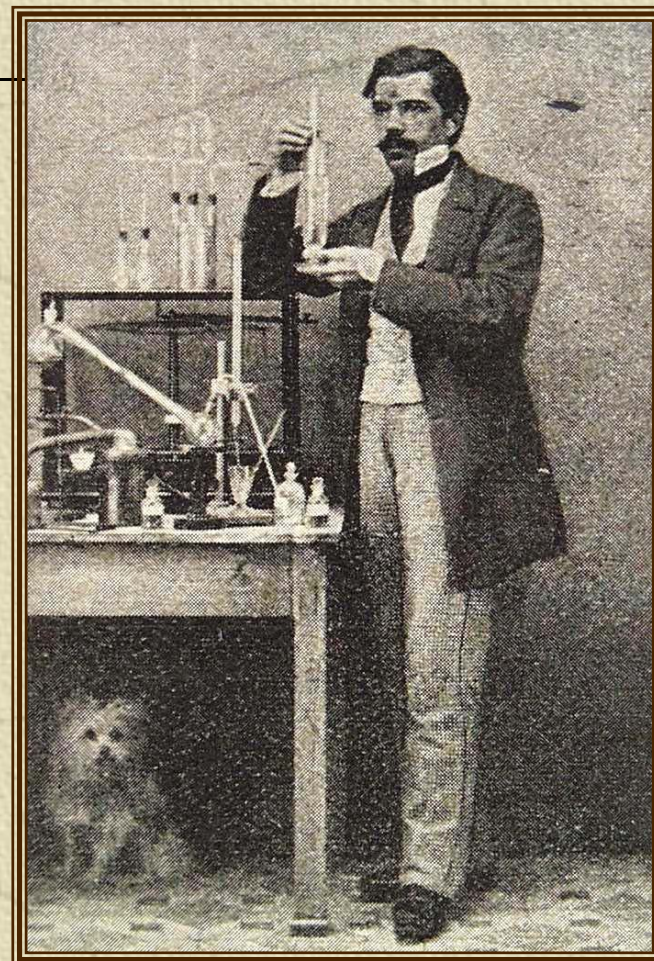

Obálka, v níž se vracely
soukromé recepty

Výrobní činnost lékárny „U bílého anděla“ v Opavě rozvinul již PhMr. Karel Klement 1812 až 1852 a pak PhMr. Adolf Hancke 1852-1869

Preisliste			
über			
Likör-Oele und Likör-Essenzen			
zur			
Erzeugung vorzüglicher Liköre auf kaltem Wege			
von			
Adolf Hancke,			
Apotheker zum weissen Engel in Grappon.			
Die hier verzeichneten Likör-Oele und Likör-Essenzen sind aus den ersten Fabriken Deutschlands bezogen und sind durchwegs in Prima-Qualität verstanden. Nur mit ganz feinen, verlässlichen Oelen lassen sich gute Liköre darstellen. Die Erzeugung der Liköre auf kaltem Wege ist ausserordentlich einfach und bequem.			
Für die P. T. Abnehmer grösserer Partien Oele und Essenzen habe ich eine kurze und leicht fassliche Anleitung zur Erzeugung von Likören auf kaltem Wege in Druck gelegt und verabfolge dieselbe unentgeltlich.			
Ausser den Oelen und Essenzen finden sich in der Preisliste auch die zur Färbung der Liköre nothwendigen Tinkturen.			
Die Preise verstehen sich netto per comptant. Bei Aufträgen von auswärts wird eine Vorauszahlung erbeten.			
Likör-Oele.		W. G.	fl. kr.
Absynth-Oel, schweiz.	1 Lth.	1	—
Allaschkümmel-Oel	—	40	—
Anis-Oel, deutsch	—	45	—
Anisette-Oel, franz.	—	1	—
Benedictiner-Oel	—	1	20
Bittermandel-Oel	—	2	20
Calvus-Oel	—	—	60
Cassia-Oel	—	—	35
Citronen-Oel	—	—	60
Chartreuse-Oel	—	1	20
Cognac-Oel	—	2	—
Coriander-Oel	—	1	10
Curacao-Oel	—	1	—
Englisch Bitter-Oel	—	1	—
Fenchel-Oel	—	—	35
Kamillen-Oel	—	8	—
Krausmünz-Oel	—	1	—
Kräutermagenbitter-Oel	—	1	—
Kümmel-Oel	—	—	40
Lavendel-Oel (Quintessenz)	—	—	45
Macis-Oel	—	—	60
Majoran-Oel	—	2	—
Maraschino-Oel	—	1	40
Melissen-Oel, 1 ^{te} deutsches	—	1	60
dto. Wiener	—	—	40
Nelken-Oel	—	—	30
Orangenblüthen-Oel	—	6	—
Persico-Oel	—	1	60
Pfeffermünz-Oel, deutsches	—	—	60
dto. Mitscham	—	1	80
Zusammengesetzte Essenzen.		W. G.	fl. kr.
Absynth-Essenz	1 Pfad.	2	—
Arak-Essenz	—	—	80
Franzbranntwein-Essenz	—	3	20
Jagdlükör-Essenz	—	3	50
Kirschgewürz-Essenz	—	3	50
Korn-Essenz, Nordhäuser	—	3	20
Maitrank-Essenz	—	2	80
Rum-Essenz, Jamaica	—	2	50
Rum-Aether	—	1	00
Slibowitz-Essenz	—	1	—
Vanillen-Essenz	—	18	—
Tinkturen zum Färben der Liköre.		W. G.	fl. kr.
Blau	1 Lth.	—	15
Braun	—	—	5
Grün	—	—	15
Rosa	—	—	20
Roth	—	—	15
Gelb (Safranfarbe)	—	—	45

Hanckeho ceník silic, esenci
a tinktur k výrobě znamenitých
likérů studenou cestou

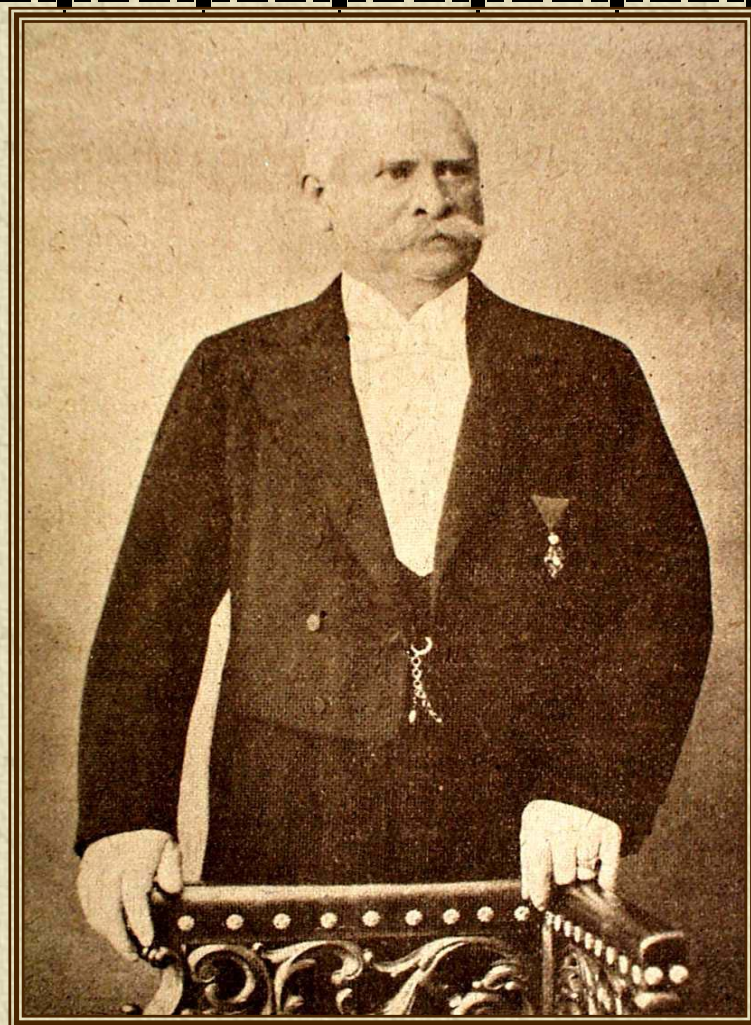
PhMr. Adolf Hancke (*1800-†1874),
lékárník a profesor chemie reálky

Zakladatel hellovské tradice lékárny „U bílého anděla“ v Opavě 1869-1921

**✠ PhMr.
Gustav Hell
(* 1843 Vídeň)
(† 1921 Opava)**

**✠ Starosta Slezského
grémia lékárníků
Mimořádný člen Zemské
zdravotní rady
Čestný předseda
Rakouské farmaceutické
společnosti**

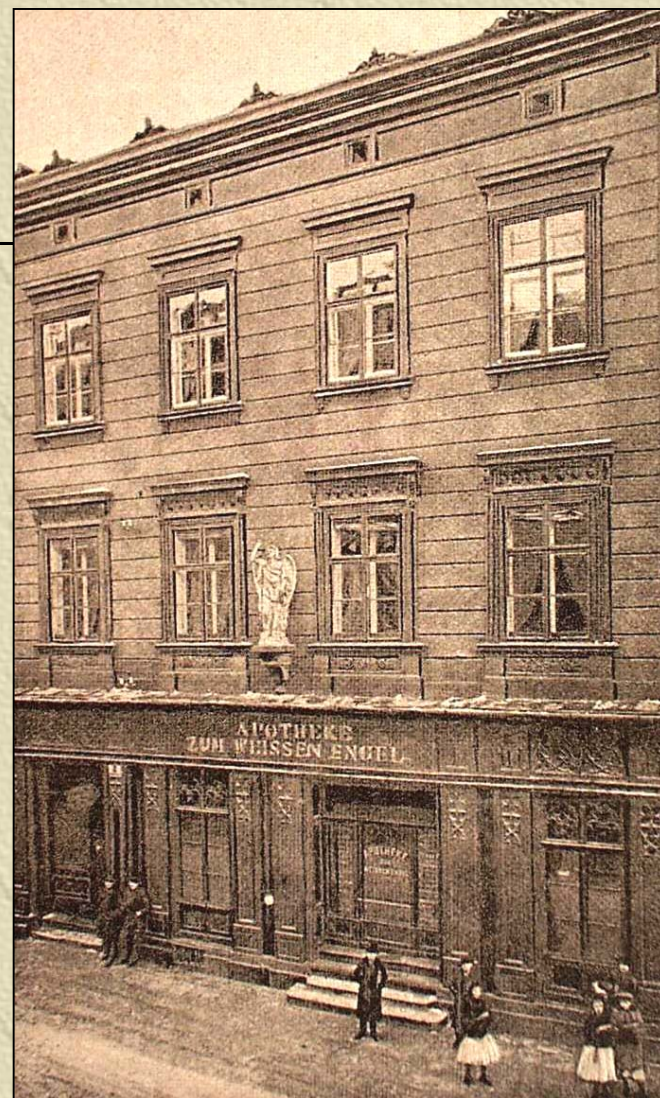
Hromadnou výrobu v laboratoři
lékárny zahajuje 1870

Průčelí lékárny před rokem 1903-1914

1875 koupili Hell a Hellmann
výrobu medínálních mýdel

Laboratoř (1) „U bílého anděla“ 1903 a pozdější na kmenová specialita

Informační brožura , kolový syrup měl odbyt ve světě

Laboratoř (2) lékárny „U bílého anděla“ v roce 1903, inzerát výrobků

Gustav Hell

lékárník

V O P A V Ě

(rakouské Slezsko)

odporučuje pánům kolegům výrobky své
vzorně zařízené, všemi potřebnými a co
nejdokonalejšími stroji opatřené **laboratoře**,
jako:

**Cerata, emplastra, extracta spissa et
sicca, candelae, capsulae, tabulae, ro-
tulae, trochisci, tincturae, unguenta,**
vůbec všechny farmaceutické praeparaty co
nejpečlivěji připravené a to v cenách nej-
levnějších.

Upozorňuje zároveň na své **cenníky** a
prosí, by páni lékárníci objednávkami na
zkoušku se přesvědčili o výtečnosti zmíně-
ných výrobků

Zvláště pak odporučuje:

**Hellovy praeparaty z trestí
sladové, cukrátky sladová ve
tvaru mandlí, Bergerovo deht-
ové mýdlo a ostatní medic.-hygien.
mýdla, jakož i rozličné speciality
bez firmy a bez udání ceny.**

Opětuje svou prosbu k pánům
kolegům, aby **cenníky**, které pravidelně
vydává, pečlivě prohlédli.

Část materiálky „U bílého anděla“ 1903

**Secesní portál „U bílého anděla“
v Opavě r. 1913, vpravo vchod do lékárny
„U mouřenína“**

III. NOVÝ VĚK 1882-1989

a) soukromé podnikání 1882-1945

Logo 1883

Nejstarší vyobrazení Hellowých továren
1889

G. Hell & Comp.- hlavička účtu 1903, vzhled továrny, soupis vyznamenání

G. HELL & COMP.

FABRIK
pharmaceut. u. chemischer Producte
PULVERISIRANSTALT u. DROGUERIE EN GROS
ZWEIGNIEDERLASSUNG WIEN, I. Sterngasse 8

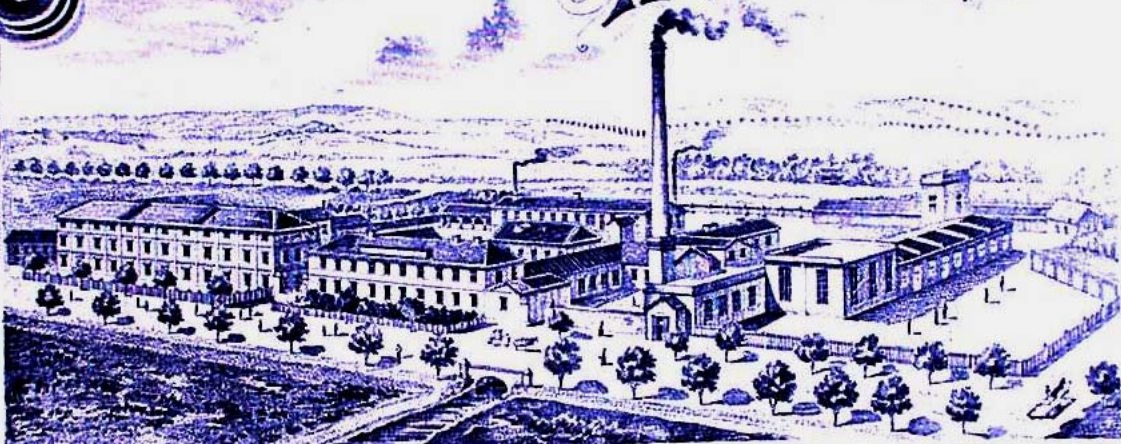
TROPPAU

22 JAN 1903

**PRÄMIIRUNGEN
u. AUSZEICHNUNGEN:**

- 1883. Ehren dipl. höchste Auszeichnung d. I. Internationalen pharmaceut. Ausst. in Wien
- 1883. Goldene Medaille für d. Etablissement Fasser d. I. International. pharmac. Ausstellung in Wien
- 1886. Silberne Staatsmedaille d. schles. Gewerbe-Ausstellung in Troppau
- 1888. Erinnerungsmedaille d. Kaiser-Jubiläums-Gewerbe-Ausst. Wien (Prämierungen fanden nicht statt)
- 1889. Anerkennungsdiplom d. Deutsch Apotheker-Vereine
- 1892. Anerkennungsschreiben d. k. k. Ministeriums d. Innern
- 1894. Ehrendiplom d. Internat. Nahrungsmittel-Ausstellung in Wien
- 1894. Goldene Medaille d. grossen internat. Welt-Ausstellung in Antwerpen
- 1896. II. International. pharmac. Ausstellung in Prag hors concours

Wien, am

Velkoobchodní koncese od 1887

210124
420
820
5020

CHEMOSAN-HELLCO
Aktiengesellschaft
TROPPAU-KOMÁROV
Gegründet 1883.
Telegraph-Adresse:
Chemosanhellco Troppau.
Telefon: Troppau 97.

F. L. BITTNER
Kommanditgesellschaft
BRÜNN
Gegründet 1847.
Telegraph-Adresse:
Drogerie Bittner Brünn.
Telefon: Brünn 367.

PREISBERICHTE

1. Jänner 1928.

Nummer 6.

Marktbericht.

In gewohnter Weise gestatten wir uns, Ihnen nachstehend kurzen Bericht über einige Preisveränderungen zu erstatten:

Bismutum: Sämtliche Salze erfuhren anfangs November v. J. eine namhafte Preiserhöhung. Es ist nicht ausgeschlossen, daß die Notierungen noch eine weitere Steigerung erfahren werden.

Calcium lacticum: Durch günstige Abchlüsse sind wir in der Lage, Interessenten besondere Vorteile zu bieten.

Castoreum: Die jährliche Auktion in London hat am 7. November v. J. stattgefunden. Es wurden 1604 lb angeboten, gegen 1830 lb im Vorjahre und 1488 lb im Jahre 1925.

Cotaceum wird demnächst im Preise erhöht werden müssen, da die Raffinerien ihre Notierungen bereits hinaufgesetzt haben.

skeptisch gegenübersteht. Für die Gewinnung dieses Metalls kommen zunächst Italien und Spanien in Betracht und besonders die spanischen Bergwerke haben heuer Anstrengungen gemacht, mit Rücksicht auf die gewinnbringenden Preise die Produktion zu steigern.

Manna: Die Preise haben angezogen, da die Nachrichten über die Ergebnisse der neuen Ernte ungünstig lauten.

Mentholum: Für greifbare Ware ist der Preis gesunken, während für Abladungsware höhere Preise gefordert werden.

Oleum Citri: Nach Beendigung der Ernte haben die Preise fortgesetzt angezogen und konnten sich bis jetzt voll behaupten.

Oleum Jacaris: Die bemerkenswerten Ergebnisse der modernen Vitaminforschung haben dazu geführt, daß der Konsum von norwegischem Medizinal-Lebertran bedeu-

ZALOŽ. 1847 GEGR.

F. L. Bittner

KOM. SPOL.
BRNO
TELEGRAMY:
DROGERIE BITTNER
BRNO

KOMM. GES.
BRÜNN
TELEGRAMME:
DROGERIE BITTNER
BRÜNN

TELEGRAMY:
CHEMOSANHELLCO
OPAVA

TELEGRAMME:
CHEMOSANHELLCO
TROPPAU

ZALOŽ. 1883 GEGR.

Chemosan-Hellco

AKC. SPOL.
KOMÁROV
U OPAVY

A.-G.
KOMORAU
b. TROPPAU

TELEFON:
OPAVA
TROPPAU
97

Registrace léčivých přípravků a povolení ke všeobecnému prodeji

- ✱ 1883 povinnost předložit recept prodávaného HVLP
- ✱ 1901 registrace u ministerstva vnitra Vídeň
- ✱ 1926 vl.n. o výrobě léčivých specialit a obchodu s nimi-povolení MVZdTV
- ✱ 1894 registrace u zemských úřadů /1895 Pain-Expeller
- ✱ 1969 registrace HVLP-povolení pro terapii, na 5 let

Syrupus Colae compositus „Hell“

Rp.

<i>Chinini ferrocitrici</i>	 Gr.	2,5
<i>Strychnini nitrici</i>	 „	0,075
<i>Extracti Colae fluidi</i>	 „	25,0
<i>Natrii glycerinophosphorici</i>	. . . „	25,0
<i>Solve leni calore in Syrupo</i>		
<i>Aurantiorum</i>	 „	200,0

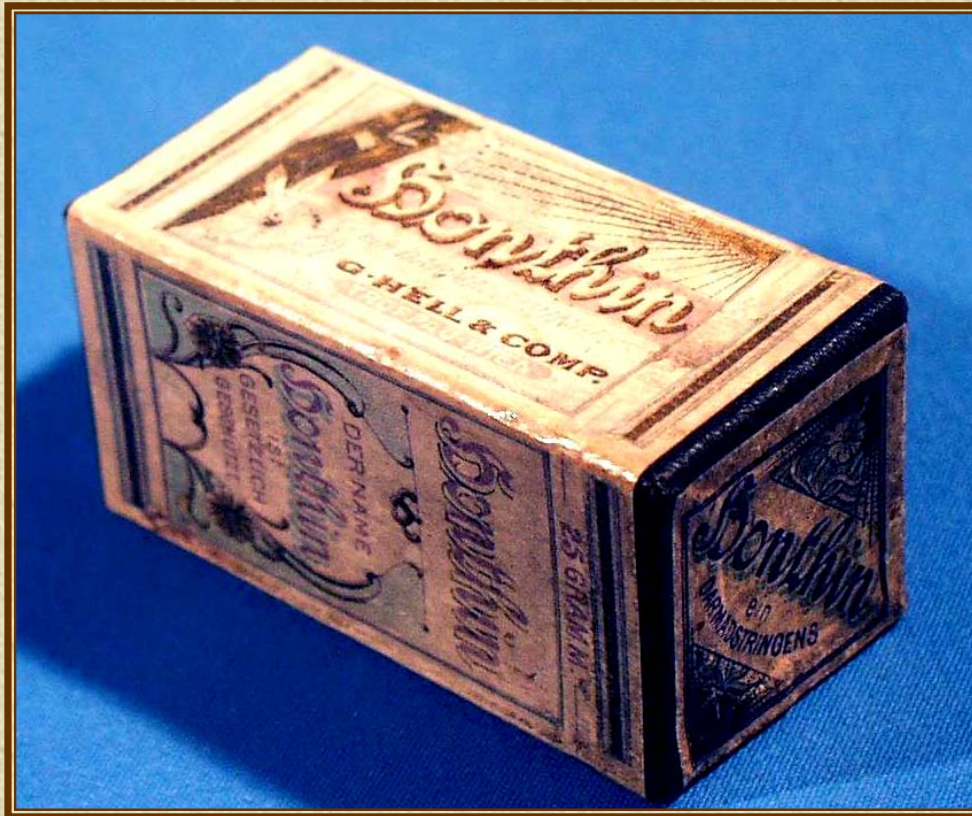
K 4-1

Ds.: 3 mal täglich 1 Kaffeelöffel nach der Mahlzeit.

Dr. Flesch m. p.

Gustav Hell
Apotheker

G. Hell & Comp
tovární výroba 1883

Honthin 1900 prvá specialita

Hellsirin sirup po 1923

Chemosan - Hellco

Injektuly

*Sterilní injekce
všech druhů a koncentrací
nejpřesněji dávkované.*

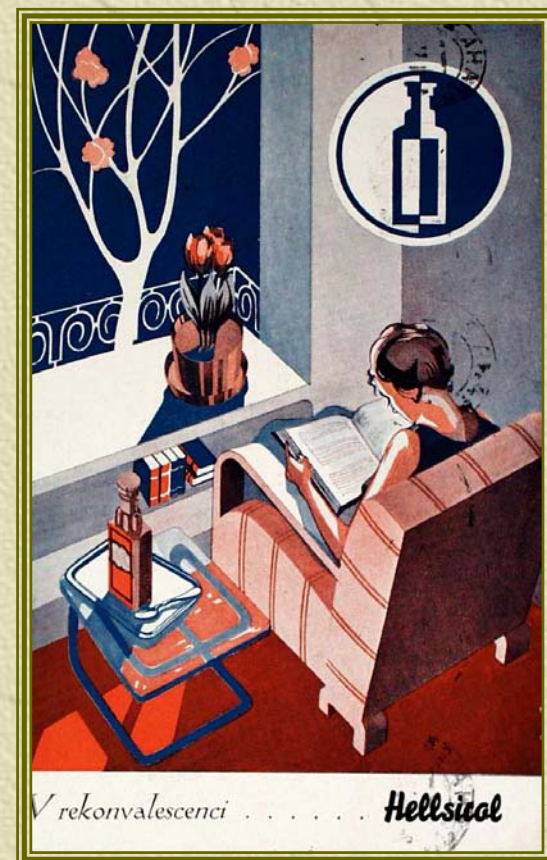
Chemosan-Hellco a. s.

Výroba tablet, injekčních roztoků 30.- 40. léta

•Speciality Chemosan-Hellco 30. léta

•Reklamní pohlednice „Hellsicol“

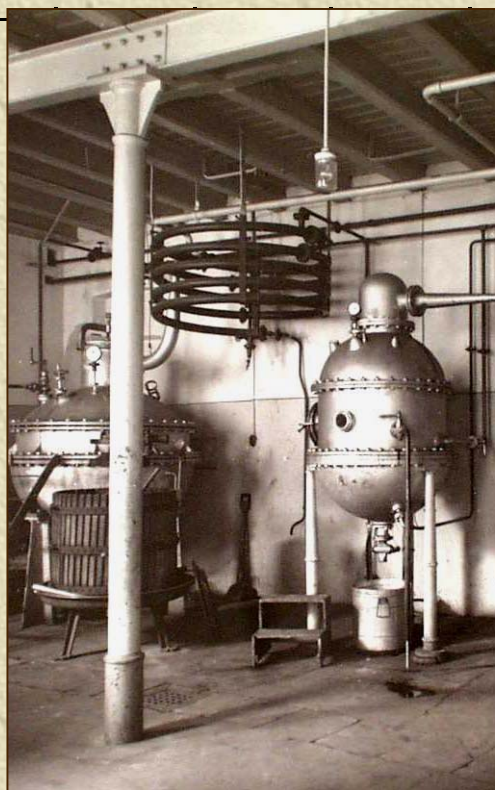
Chemosan.Hellco licenční výroba

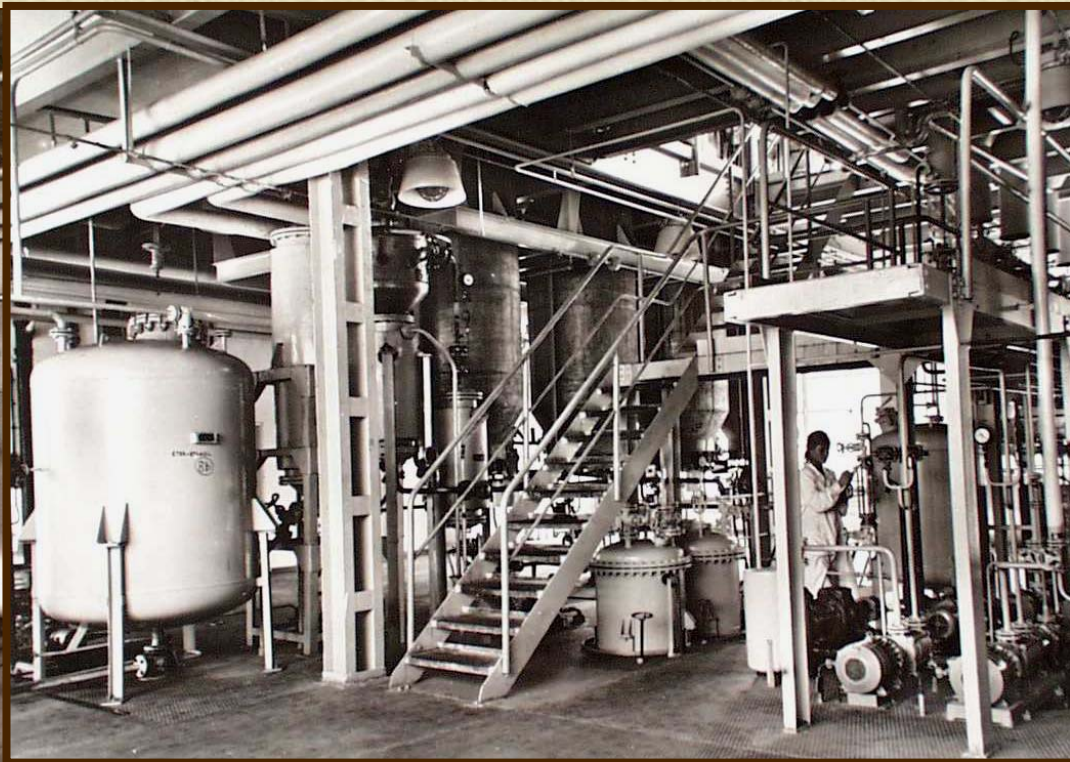
Část skladu ve staré budově

Tovární provozy

Extrakce kol 1940

Chemický provoz Galena 1965

III. NOVÝ VĚK 1882-1989

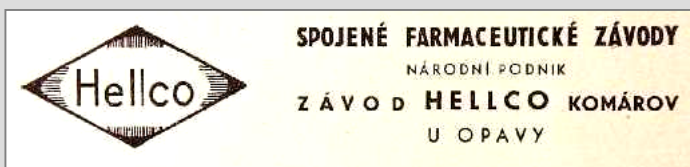
b) státní podnikání 1945-1989

Roku 1949 vychází první ročník časopisu závodní skupiny ROH

Tovární výroba po 1945

- ✴ 1946, 1/1 Praha - Spojené farmaceutické závody (SFZ)
závod HELICO Komárov

závod 41 Komárov u Opavy

- ✴ 1946, 1/1 Lučobné a farmaceutické závody Bratislava
- ✴ 1948, 1/1 znárodnění dalších 181 výroben > Spofa, rušení
- ✴ 1950 Biogena n.p. > 1952 závody 1. Penicilin, 2. Léč. rostliny, 3. Biogena > 1953 Biotika, Imuna
- ✴ 1950, 1/1 Slovakofarma n.p.

Tovární výroba po 1945

- ✴ 1952, 1/10 Spofa n.p. > 1953, 1/1 samostatné n.p.: SPOFA Žižkov, Chemofarma Ústí n.L., Farmakon Olomouc, **Galena Komárov**, Organofarma Vysočany, Synfarma Dolní Měcholupy, Léčiva Modřany, Dental Praha-Strašnice
- ✴ 1958, 1/4 VHJ Spofa-sdružení podniků pro zdravotnickou výrobu, n.p.: 1. Léčiva Dol. Měcholupy 01 Dolní Měcholupy (Synfarma), 02 Modřany (Léčiva), 03 Žižkov (Spofa), 04 Vysočany (Organofarma). 2. Penicilin, 5. Léč. rostliny, 6. Chemofarma, **9. Galena**, 10. Farmakon, 11. Slovakofarma, 12. Biotika

Spofa, n.p. závod Hellco

Etiketa 1946

Galena, n.p.

Výroba převzata od 1952

Skládačka 1956.
Doklad o kontrole v SÚKLu

Informace o léčivých specialitách

SPOFA
SPOJENÉ PODNIKY PRO ZDRAVOTNICKOU VÝROBU

ZPRÁVY Z NÁRODNÍHO PODNIKU
galena

EVERCIL
SPOFA

OČNÍ KAPKY

OFTALMOLOGIKUM

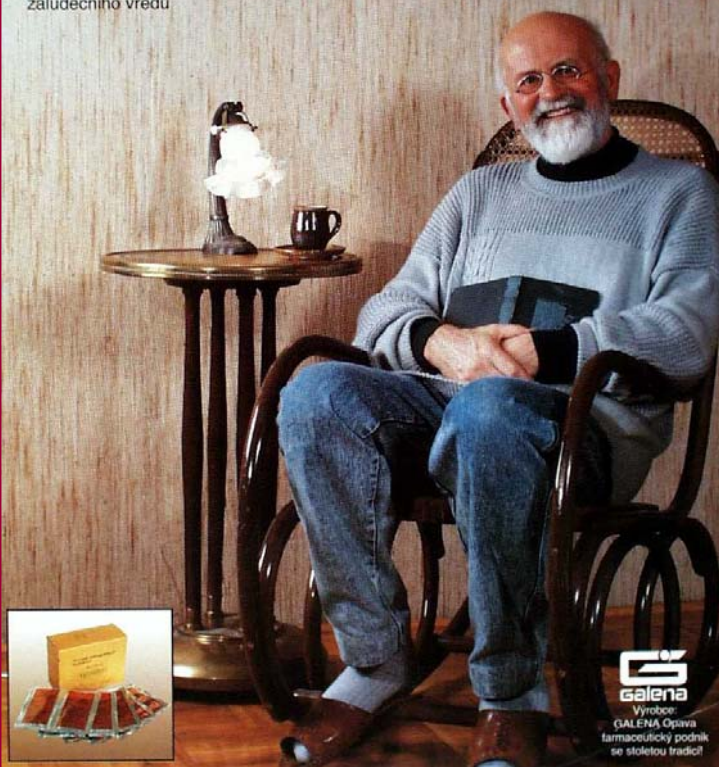
KLINICKÉ ODDĚLENÍ N. P. GALENA VE SPOLUPRÁCI
S ODBOREM KLINICKÉ FARMACIE SPOFA - PRAHA

PROSINEC 1984

VYCHUTNEJTE POCIT ŮLEVY

Anacid® compositum suspenze

- Utiší bolesti žaludku při žaludečním a dvanácterníkovém vředu
- Potlačí pálení žáhy a navodí celkovou pohodu
- Odstraní nepříjemný tlak v žaludku při poruše životosprávy
- Při stresu působí preventivně proti vzniku žaludečního vředu

galena
Výrobce:
GALENA Opava
farmaceutický podnik
se stoletou tradicí

Informační letáky o přípravcích Galeny

OCHRÁNÍ VÁS I PŘÍRODU

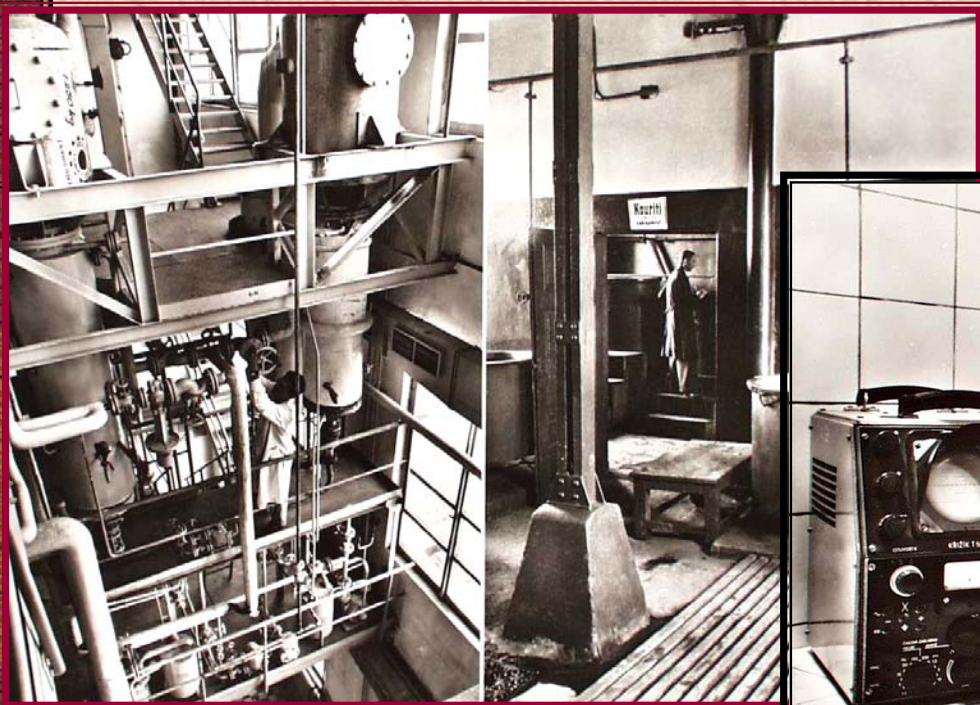
Jox®
roztok

Jox®
spray

- široce použitelný k desinfekci dutiny ústní a hltanu při zánětlivých a infekčních onemocněních
- vhodný při chirurgických výkonech v dutině ústní
- účinný při podpůrné léčbě angín
- nedráždivý
- balení:
 - 100ml roztoku ve skleněné nádobce s odměrkou
 - 45ml roztoku ve skleněné nádobce s mechanickým, ekologickým nezávadným rozprašovačem, ústní aplikátor

galena
Výrobce:
GALENA Opeva
farmaceutický podnik
se stoletou tradicí

GALENA n.p. 1965

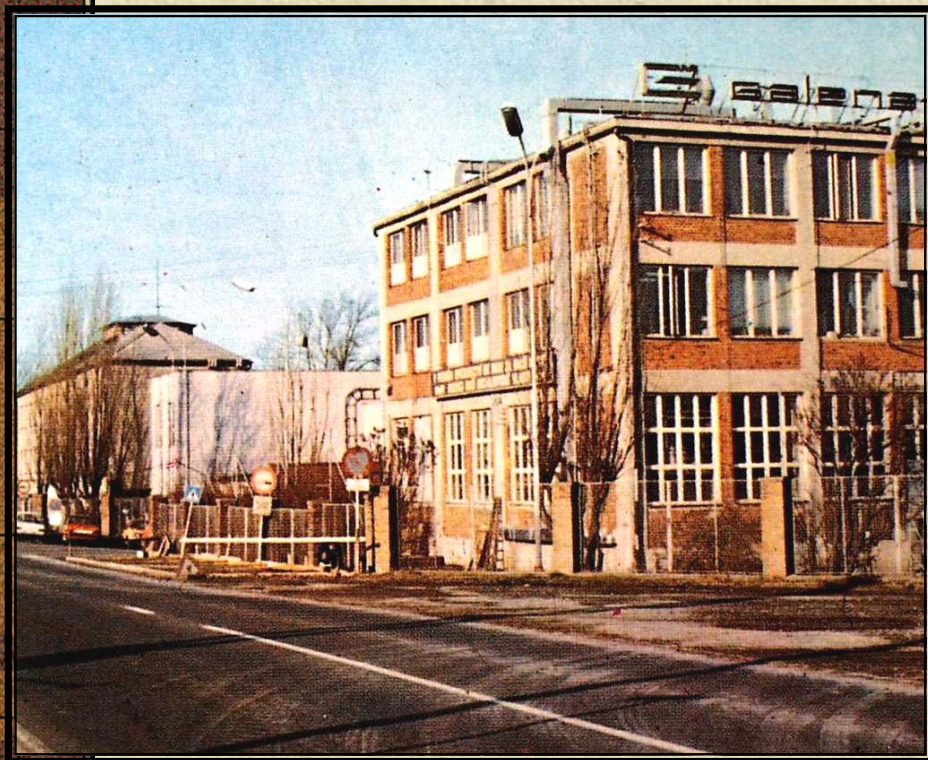

Stará a nová výroba extraktů

Podniková kontrola LČ a LP

GALENA n.p. 1985

Vstup do závodu

Výrobní hala

GALENA – grafický vývoj obalů HVLP

GALENA 1965 – 30. 4. 2001

✦ Tovární výroba 1965

Nová soustava řízení: SPOFA
oborovou výrobně hospodářskou
jednotkou trustového typu

✦ SPOFA – spojené podniky
pro zdravotnickou výrobu
GALENA n.p.

✦ Tovární výroba po 1989

✦ SPOFA, státní podnik
členěný na koncernové podniky
GALENA

✦ 1990: GALENA, samostatný
státní podnik

✦ 1993: GALENA, akciová
společnost

✦ 1994: majoritním vlastníkem
akcií (1999: 86%) se stává
IVAX Corporation USA

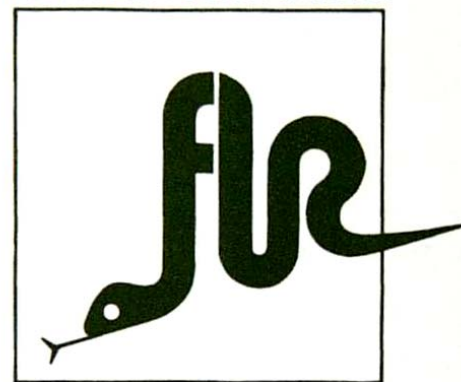
✦ 30. 4. 2001: IVAX-CR a.s.

IV. SOUČASNOST 1989-2002 >

S.P. • 74770 OPAVA 9
TEL 0653 - 21 57 40
FAX 0653 - 31 140
TELEX OSTRAVA 052 231

farmakosmetika

CZ-74770 OPAVA 9

ODBORNÝ TEXT RNDr. J. KNAP
TECHNICKÁ SPOLUPRÁCE M. VALUŠKOVÁ
FOTO MARKLI ◊ GRAFICKÝ DESIGN E. PASTOROVÁ

Galena, státní podnik 1993

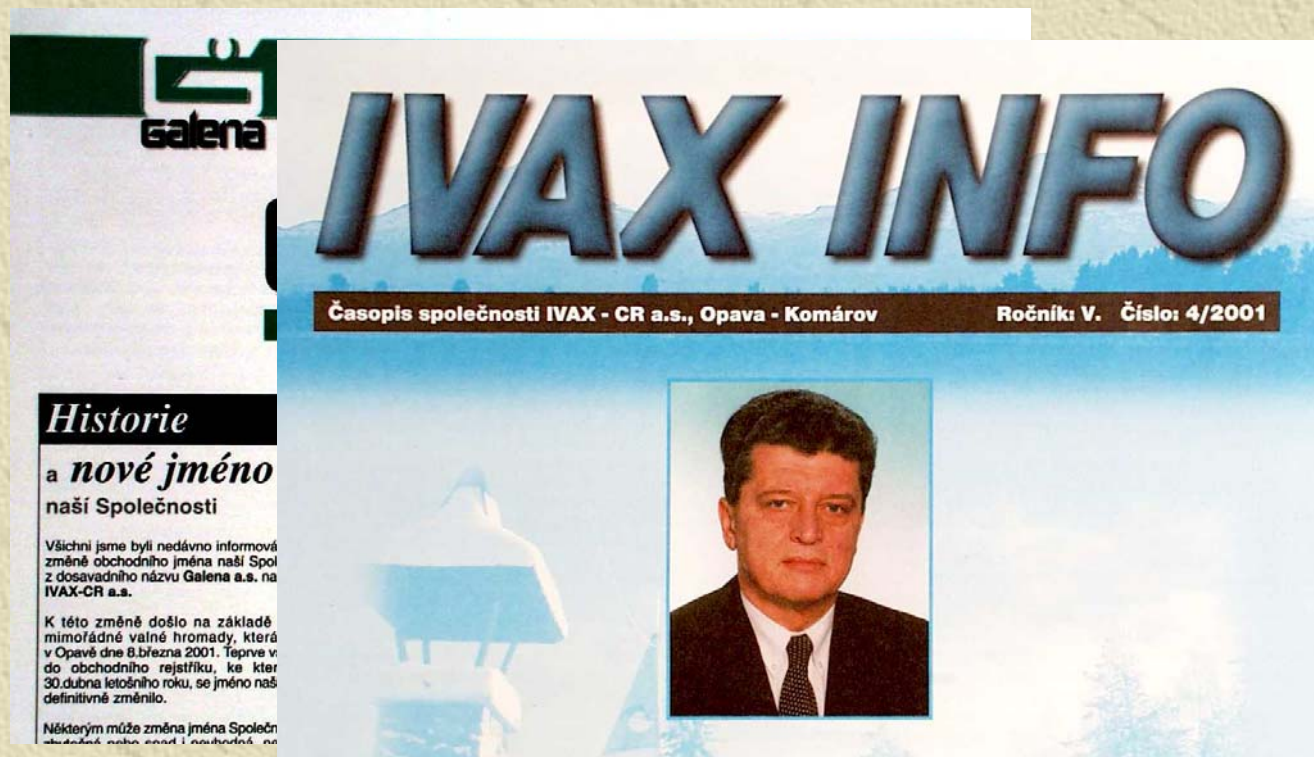

Balící linka

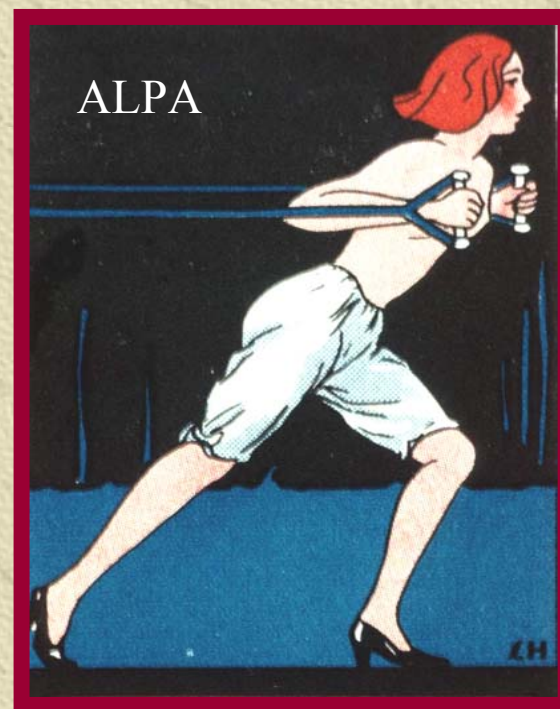
Výrobní hala - izolace

Tovární časopisy

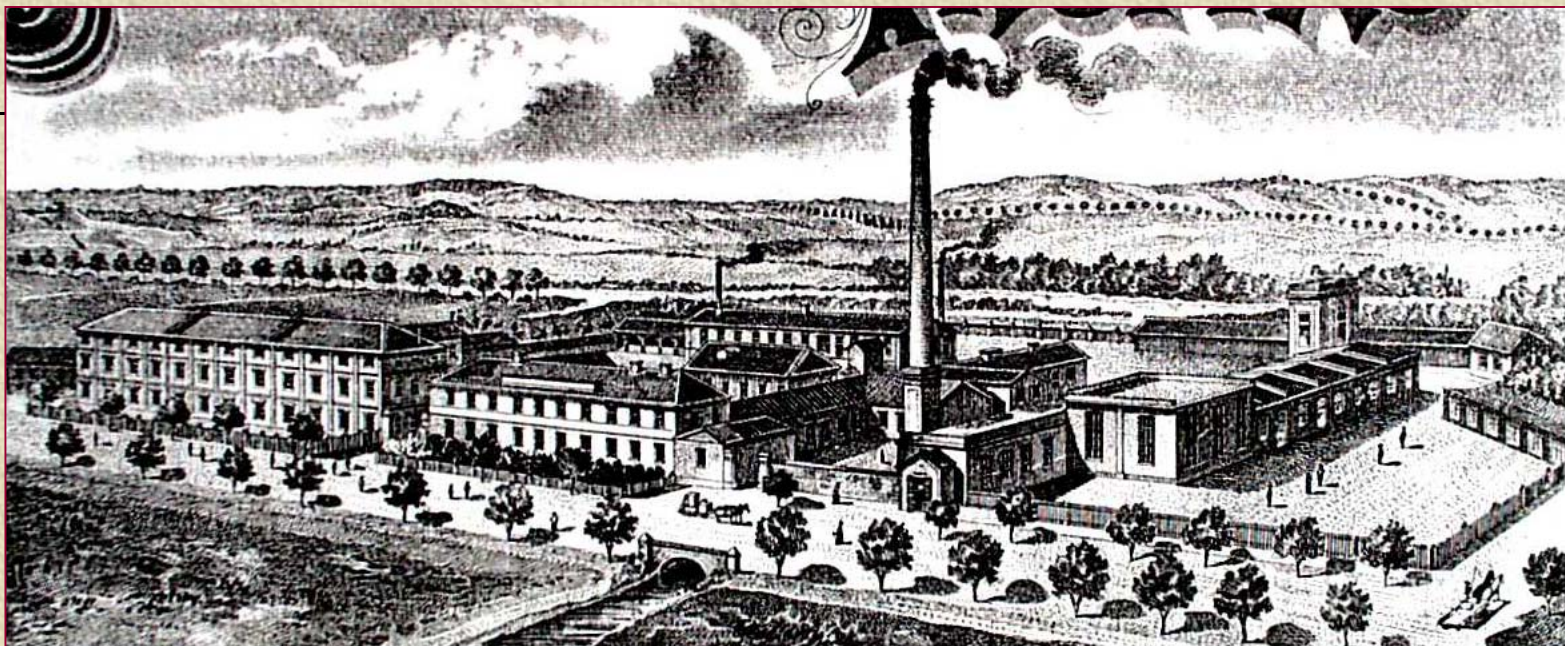

Děkuji za pozornost

Spolupracovali: T. Holeček (foto), H. Ševčíková (DP), E. Středová (muzeálie)

G. HELL & Comp. > GALENA n.p. – s.p. – a.s. > IVAX-CR a.s.
119 let farmaceutické práce pro zdraví člověka i zvířete